

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ІСПИТУ ДО АСПРАНТУРИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ
19.00.01 – ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ, ІСТОРІЯ ПСИХОЛОГІЇ

Програма складена докт.психол.н., проф. Івановою О.Ф., докт.психол.н.,
доц. Кряж І.В.

Програма затверджена Вченою радою факультету психології, протокол № 2
від 22 лютого 2017 р.

Харків 2017

ВСТУП

Програма вступного іспиту до аспірантури за спеціальністю 19.00.01 – загальна психологія, історія психології складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки освітньо-кваліфікаційного рівня другого (магістерського) рівня вищої освіти сьомого освітньо-кваліфікаційного рівня освіти напряму 8.03010201 психологія.

Предметом вступу є основні поняття, теорії, принципи, дані, факти, експериментальні та емпіричні дослідження, розвиток психологічної науки.

Програма вступного іспиту складається з таких розділів:

Розділ 1. Предмет, методи, методологічні принципи психології.

Розділ 2. Особистість, теорії особистості. Індивідуально-психологічні особливості особистості.

Розділ 3. Пізнавальні та емоційно-вольові процеси.

Розділ 4. Історичний перебіг розвитку психології.

Мета та завдання вступного іспиту

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми, студенти повинні показати такі результати навчання:

- знання основних понять, категорій, теорій, принципів психології;
- знання сучасної наукової літератури з психології та вміння вільно в ній орієнтуватися;
- вміння аналізувати та зіставляти різні авторські концепції, подібні за формулюванням та змістом поняття;
- вміння застосовувати дані й положення психологічних теорій для аналізу конкретних феноменів і життєвих ситуацій.

Виклад змісту вступного іспиту

Розділ 1. Предмет, методи, методологічні принципи психології.

Тема 1. Предмет та задачі психології.

Роль психології у сучасному світі. Співвідношення між життєвою та науковою психологією. Основні галузі психології. Місце психології у системі наук. Поведінка та внутрішній світ як сфери проявлення психічного життя людини. Класифікація психічних явищ. Коло завдань, що вирішує психологія.

Тема 2. Методи психології. Методологічні принципи психології

Психологія як мільтипарадигмальна наука. Категорії психології: відображення, психіка, свідомість, особистість, діяльність, спілкування, образ, мотив, переживання, ставлення, дія. Методи природно-наукової і гуманітарної психології. Методи психологічної практики. Методологічні принципи психології: принцип системності, принцип активності, принцип детермінізму, принцип розвитку.

Розділ 2. Особистість, теорії особистості. Індивідуально-психологічні особливості особистості.

Тема 1. Поняття особистості в психології

Життєві уявлення про особистість та їх обмеження. Поняття: людина, індивід, індивідуальність, особистість. Особистість як продукт суспільно-історичного та онтогенетичного розвитку. Соціальні та економічні передумови особистісної форми поведінки. Поняття особистості. Гармонійний та конфліктний типи особистості. Особистість у перехідний період. Проблеми виховання особистості у сучасних умовах.

Тема 2. Теорія особистості

Компоненти теорії особистості. Критерії оцінки теорії особистості. Органічні передумови та соціальні умови розвитку особистості. Поняття про соціальну ситуацію розвитку особистості. Сили, що рухають розвиток особистості. Проблема структури особистості. Типологія особистості. Проблеми періодизації розвитку особистості. Одиниця поведінки особистості

Тема 3. Психоаналітичні теорії: загальні концепції та принципи

Теорія З.Фрейда. Інстинкти: рушійні сили поведінки. Розвиток особистості: психо-сексуальні стадії розвитку. Психоаналітична терапія.

Перегляд психодинамічного напрямку. Альфред Адлер: Індивідуальна теорія особистості. Загальна концепція та принципи. Карл Юнг: Аналітична психологія. Загальна концепція та принципи.

Неофрейдизм: психосоціальні теорії особистості. Ерік Еріксон. Его-психологія: результати розвитку психоаналізу. Епігенетичний принцип. Розвиток особистості: психосоціальні стадії.

Карен Хорні. Соціокультурна теорія особистості. Основні концепції та принципи.

Еріх Фром. Гуманістичний психоаналіз. Екзистенційні потреби: потреба у подоланні себе, потреба в укоріненості, самоідентичність, система цінностей.

Структура характеру. Типи непродуктивних орієнтацій: рецептивний, експлуативний, ринковий, накопичувальний типи.

Тема 4. Диспозиційний напрямок у теоріях особистості

Гордон Олпорт: диспозиційна теорія особистості. Концепція рис особистості. Пропріум: розвиток особистості. Функціональна автономія. Зрілість особистості.

Реймонд Кеттелл: структурна теорія рис особистості. Основні концепції та принципи.

Ганс Айзенк: теорія типів особистості. Основні концепції та принципи.

Тема 5. Гуманістичний та феноменологічний напрямки у теоріях особистості

Абрахам Маслоу: Гуманістична теорія особистості. Основні принципи теорії. Мотивація: ієрархія потреб. Дефіцитарна мотивація та мотивація зростання.

Карл Роджерс: Феноменологічна теорія особистості. Керівний мотив життя: тенденція актуалізації. Я-концепція.

Тема 6. Дільнісні теорії особистості

Теорія С.Л.Рубинштейна: особистість як основа, інтегруюча усі психологічні процеси, властивості та стани індивіда. Вчинок як одиниця поведінки особистості. Структура особистості: спрямованість, здібності, характер.

Теорія О. М. Леонтьєва. Особистість як особлива системна властивість. Діяльність – основа особистості. Структура діяльності. Мотиви й особистісний смисл. Структура особистості. Розвиток особистості та його в'язок з розвитком діяльності.

Теорія особистості О.К. Дусавицького. Загальна характеристика поняття особистості. Роль навчальної діяльності у розвитку особистості. Структура особистості: інтерес, ідеал, характер. Поняття норми і патології особистості.

Структура Я. Характеристика типів патологічної особистості. Характеристика особистості в нормі.

Тема 7. Темперамент, характер, здібності

Гуморальні, факторні, конституціональні теорії темпераменту. Психологічні теорії темпераменту Я. Стреляу і В. М. Русалова. Нервова система і темперамент (теорії І.П. Павлова, Б.М.Теплова і В. Д.Небиліцина). Фізіологічна основа темпераменту. Вплив спадковості та середовища на темперамент. Основні типи темпераменту та їх психологічні властивості. Темперамент в структурі особистості.

Підходи до вивчення характеру. Природні та соціальні передумови характеру. Типології характерів: К.Юнга, Г. Хейманса-Ле-Сенна, Є. Шострома, Б.С. Братуся. Акцентуації характеру.

Поняття про здібності та їх види. Взаємозв'язок здібностей з іншими властивостями особистості. Здібності в структурі особистості. Креативність та творча особистість.

Розділ 3. Пізнавальні та емоційно-вольові процеси

Тема 1. Поняття про пізнавальні процеси. Відчуття та сприйняття.

Поняття про пізнавальні процеси та їх класифікація. Відчуття, сприйняття, сенсомоторна активність. Сенсорна модальність. Види відчуття. Основні характеристики відчуттів. Принцип специфічних енергій органів почуттів і його практична перевірка. Основні психофізичні закономірності. Властивості сприйняття. Теорії сприйняття. Загальна характеристика. Зорове сприйняття і очерухова активність. Природа перцептивного образу. Основні теоретичні уявлення про сприйняття. Сприйняття простору і форми. Сприйняття руху і часу. Психофізіологія зору. Симультанність і сукцесивність сприйняття. Теорія колірної зору.

Тема 2. Психологія пам'яті та мислення. Мова.

Співвідношення перцептивних і мнемічних процесів. Пам'ять як базова функція психіки. Органічні основи пам'яті. Основні концепції. Теорії пам'яті. Загальна характеристика. Закономірності процесу запам'ятовування. Узнавання і відтворення. Спогад, пригадування, реконструкція. Збереження слідів пам'яті і забування. Розлади пам'яті. Закономірності ремінісценції. Види пам'яті. Мимовільне і довільне запам'ятовування. Передумови продуктивного запам'ятовування. Структура і функції вищих форм запам'ятовування. Локалізація мнемічних процесів у мозку людини. Семантична організація матеріалу і запам'ятовування. Загальні закономірності пам'яті і мислення. Пам'ять і образ. Пам'ять як основний предмет досліджень представників Харківської школи психологів. Теорії П.І.Зінченка і Г.К.Середа. Місце пам'яті в системі пізнавальних процесів.

Мислення як опосередкована форма відображення дійсності. Формально-логічний і психологічний аспекти аналізу мислення. Теоретичні підходи до дослідження мислення. Мислення як процес рішення задачі. Основні фази розумового процесу (ухвалення рішення). Аналітико-синтетична природа мислення. Операційний склад розумової діяльності. Співвідношення емпіричного і теоретичного мислення. Єдність спілкування й узагальнення. Риси розходження і подібності переробки інформації людиною і комп'ютером. Роль образу в розумовому процесі. Співвідношення абстрактних і конкретних образів у мисленні. Сходження від абстрактного до конкретного. Основні закономірності процесу пізнання. Методи вивчення мислення. Особливості внутрішньої мови. Розвиток мислення (філогенетичний і онтогенетичний аспекти). Історична обумовленість розумової діяльності. Співвідношення мислення і мови. Значення зовнішніх предметних дій для становлення мислення.

Мова. Місце мови в системі пізнавальних процесів. Мова як форма існування суспільної практики. Виникнення і перші етапи розвитку мови у дитини. Основні функції мови. Види мови. Засоби невербальної комунікації.

Тема 3. Уява та увага.

Поняття про уяву. Форми прояву уяви. Функції уяви в пізнавальній діяльності. Механізми уяви: аглютинація, гіперболізація, акцентування, схематизація і типізація. Довільна і мимовільна уява. Відтворююче і перетворююче (творче) уявлення. Критерії і методи оцінки креативності. Прийоми уяви і способи її активізації. Уява в структурі різних форм діяльності. Розвиток ігрової діяльності й уява. Творчі здібності особистості. Теорії творчості.

Поняття про увагу. Увага як вибірковість пізнавальних процесів. Властивості уваги. Теоретичні підходи до дослідження уваги. Сучасні теоретичні напрямки дослідження уваги. Психофізіологічні основи уваги. Методи дослідження уваги. Закономірності формування довільної уваги. Співвідношення і взаємозв'язок пізнавальних процесів.

Тема 4. Емоційно-вольові процеси.

Механізм виникнення емоцій. Функції емоцій. Теорії емоцій. Класифікація емоцій, загальна характеристика емоційних станів. Загальні закономірності емоційних процесів. Емоційність як особистісна особливість. Емоційний інтелект: структура, загальна характеристика.

Місце волі у системі психологічних феноменів. Загальна характеристика мимовільної, довільної та волевої дії. Підходи до вивчення волі, теорії волі. Структура вольового акту.

Розділ 4. Історичний перебіг розвитку психології

Тема 1. Загальна характеристика історії психології. Розвиток психологічного знання в рамках філософії та природничих наук.

Предмет та завдання історії психології. Зародження та розвиток античної психологічної думки. Розвиток європейської психології у 4 – 11 століттях. Середньовічна арабська психологія. Психологія у пізньому Середньовіччі (12 – 15 століття). Розвиток психології в епоху Відродження. Розвиток психології у Новий час.

Тема 2. Оформлення психології як самостійної науки

Передумови оформлення психології як самостійної науки. Програми побудови психології як дослідної науки. Фізіологічна психологія В. Вундта. Американський функціоналізм (У. Джемс, Дж. Дьюї, Дж. Енджелл, Р. Вудвортс).. Наукова суперечка між Вюрцбурською та Корнуельською школами. Проблема об'єктивності та наукової верифікації психологічного знання. Розвиток галузей психології наприкінці 19 – на початку 20 століття.

Тема 3. Розвиток психології у ХХ столітті

Відкрита криза у психології (1910-30-ті рр.) Наявність конфронтуючих шкіл як прояв кризи у психології. Різні поняття предмета психологічної науки у біхевіоризмі, психоаналізі, гештальттеорії. Розвиток та трансформації

психоаналізу. Виникнення та розвиток біхевіоризму. Основні положення та напрями експериментальних досліджень у гештальт-психології.

Розвиток зарубіжної психології після другої світової війни (40-70-і роки): загальна характеристика. Основні положення та теорії гуманістичної психології. Основні поняття екзистенційної психології. Загальна характеристика когнітивної психології. Когнітивний підхід у консультуванні та психотерапії.

Соціально-політичні та культурні умови розвитку психології у СРСР у 1920-30-х рр. Л.С.Виготський про опосередкування вищих психічних функцій. Знак як психологічне знаряддя. Соціальна природа вищих психічних функцій. Розвиток радянської психології у другій половині ХХ ст. Діяльнісний підхід у роботах С.Л. Рубінштейна та О.М. Леонтьєва. Харківська психологічна школа.

Загальні тенденції розвитку психології наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.

Критерії оцінювання результатів вступного іспиту

5 – повна та змістовна відповідь на всі запитання білету. Вступник демонструє відмінне знання основних теорій та положень психології, добре знання основної та допоміжної наукової літератури з питань. Показує вміння аналізувати та зіставляти теорії, дані та факти, робити відповідні висновки. Відповідь структурована, послідовна та логічна. Вступник дає повні та змістовні відповіді на всі додаткові запитання.

4 – повна та змістовна відповідь на всі запитання білету. Вступник демонструє добре знання основних теорій та положень психології, орієнтацію в науковій літературі з питань. Аналізує теорії, дані та факти, але не завжди може зробити відповідні висновки. Відповідь структурована та послідовна. Вступник дає відповіді на основні додаткові запитання, але не на всі і не досить вичерпні.

3 – не повна відповідь на запитання білету. Знання основних теорій та понять психології уривчасте та недостатнє. Вступник не може зробити висновки, не показує здібності аналізувати науковий матеріал. Знання літератури поверхове та вибіркове. Відповіді на додаткові запитання майже відсутні.

2 – вступник не дає задовільної відповіді на запитання білету. Не орієнтується в поняттях, фактах та теоріях психології. Не знає наукової літератури та не може дати послідовну відповідь на запитання.

Питання до вступного іспиту

1. Роль психології в сучасному світі.
2. Основні галузі психології.
3. Психологія як система наук, що розвивається.

4. Місце психології в системі наук.
5. Відмінності наукової та життєвої психології.
6. Класифікація психічних явищ.
7. Психологія як мультипарадигмальна наука.
8. Загальна характеристика методів психології.
9. Категорії психології.
10. Принципи психології.
11. Поняття людина, індивід, індивідуальність, особистість.
12. Особистість як продукт суспільно-історичного та онтогенетичного розвитку. Соціальні та економічні передумови особистісної форми поведінки. Гармонійний та конфліктний типи особистості.
13. Органічні передумови та соціальні умови розвитку особистості.
14. Поняття про соціальну ситуацію розвитку особистості.
15. Періодизації розвитку особистості.
16. Проблема структури особистості.
17. Типології особистості.
18. Психоаналітичні теорії: загальні концепції та принципи
19. Теорія З.Фрейда. Рушійні сили поведінки. Розвиток особистості: психо-сексуальні стадії розвитку.
20. А.Адлер: Індивідуальна теорія особистості. Загальна концепція та принципи.
21. К. Юнг: Аналітична психологія. Загальні поняття та принципи.
22. Загальна характеристика неофрейдизму.
23. Его-психологія Е. Еріксона. Епігенетичний принцип. Психосоціальні стадії розвитку особистості.
24. К.Хорні. Соціокультурна теорія особистості. Основні концепції та принципи.
25. Е.Фром. Гуманістичний психоаналіз. Екзистенційні потреби. Структура характеру. Типи непродуктивних орієнтацій.
26. Диспозиційний напрямок у теоріях особистості.
27. Концепція рис особистості. Г.Олпорта.
28. Структурна теорія рис особистості Р.Кеттелла.
29. Теорія типів особистості Г. Айзенка.
30. Гуманістичний та феноменологічний напрямки у теоріях особистості.
31. Основні принципи гуманістичної теорії А.Маслоу.
32. Феноменологічна теорія особистості К.Роджерса. Я-концепція.
33. Дільнісні теорії особистості.
34. Теорія С.Л.Рубинштейна. Вчинок як одиниця поведінки особистості. Структура особистості за С.Л.Рубінштейном.
35. Теорія О. М. Леонтьєва.
36. Структура діяльності за О.М.Лентьєвим. Мотиви й особистісний смисл. Структура особистості та її розвиток в теорії О.М.Леонтьєва.
37. Теорія особистості О.К. Дусавицького.
38. Нервова система і темперамент.

39. Основні концепції темпераменту (конституційні, факторні теорії, темперамент з точки зору ВНД, регулятивна теорія темпераменту Я. Стреляу).
40. Місце характеру в структурі індивідуальності.
41. Проблеми психології здібностей.
42. Поняття про пізнавальні процеси. Співвідношення і взаємозв'язок пізнавальних процесів.
43. Поняття відчуття та його основні характеристики.
44. Сприйняття. Властивості сприйняття. Теорії сприйняття.
45. Основні теоретичні уявлення про сприйняття. Природа перцептивного образу.
46. Поняття про пам'ять. Місце пам'яті в системі пізнавальних процесів. Загальна характеристика. Процеси пам'яті.
47. Класифікації видів пам'яті та їх характеристика.
48. Мимовільна та довільна пам'ять. Теорія пам'яті П.І.Зінченка.
49. Футурогенна теорія пам'яті Г.К.Середі.
50. Мислення як опосередкована форма відображення дійсності. Теоретичні підходи до дослідження мислення.
51. Види мислення. Розвиток мислення.
52. Мислення як процес рішення задачі.
53. Методи вивчення мислення.
54. Співвідношення мислення і мови.
55. Мова. Місце мови в системі пізнавальних процесів.
56. Основні функції мови. Види мови. Засоби невербальної комунікації.
57. Поняття про уяву. Функції уяви в пізнавальній діяльності. Механізми уяви. Критерії і методи оцінки креативності.
58. Поняття про увагу. Властивості уваги. Закономірності формування довільної уваги.
59. Сучасні теоретичні напрямки дослідження уваги.
60. Методи дослідження уваги.
61. Механізм виникнення емоцій. Функції емоцій.
62. Теорії емоцій.
63. Класифікація емоцій, загальна характеристика емоційних станів.
64. Емоційний інтелект: структура, загальна характеристика.
65. Загальна характеристика мимовільної, довільної та волевої дії.
66. Підходи до вивчення волі, теорії волі.
67. Структура вольового акту.
68. Предмет та завдання історії психології.
69. Загальна характеристика основних періодів розвитку психології.
70. Психологічні концепції еллінізму.
71. Психологічні теорії Середньовіччя та епохи Відродження.
72. Розвиток психології у Новий час.
73. Передумови перебудови психології у самостійну науку.
74. Експериментальна психологія Вундта та структуралізм.

75. Причини та прояви кризи психологічної науки на початку ХХ століття.
76. Етапи розвитку психоаналітичної теорії З. Фрейда.
77. Неофройдизм, його загальна характеристика: вплив соціальних умов та розбіжності з ортодоксальною теорією.
78. Виникнення та розвиток біхевіористичної теорії.
79. Основні положення гештальт-психології. Напрями експериментальних досліджень.
80. Передумови розвитку та основні положення гуманістичної психології.
81. Загальна характеристика когнітивної психології.
82. Розвиток когнітивного підходу у консультуванні та психотерапії.
83. Культурно-історична теорія Л. С. Виготського: основні положення та напрями досліджень.
84. Діяльнісний підхід у роботах С.Л. Рубінштейна та О.М. Леонтьєва.
85. Проблема пам'яті та особистості в Харківській школі (П.І. Зінченко, Г.К. Середа).
86. Загальні тенденції розвитку психології наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.

Література до розділу 1

Базова література

1. Аткинсон Р. Введение в психологию, 2000
2. Выготский Л.С. Инструментальный метод в психологии.- Собр.соч.,т.1 – М., 1982.
3. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. – СПб, 2000
4. Слободчиков В.И., Исаев Е.И. Психология человека. М., 1995.

Допоміжна література

1. Ананьев Б.Г. О проблемах современного человекознания. М.,1977.
2. Выготский Л.С. Исторический смысл психологического кризиса. Собр.соч. в 6 т. – Т.2 – М., 1982
3. Годфруа Ж. Что такое психология. М., 1992

Література до розділу 2.

Базова література

1. Анастаси А. Дифференциальная психология. – М., 2001.
2. Асмолов А.Г. Психология личности. - М., 2007. - 367с.
3. Дружинин В.Н. Психология общих способностей. – СПб.: Питер Ком, 1999.
4. Дусаицкий А.К. Развитие личности в учебной деятельности. – М.: Дом педагогики, 1996.
5. Зейгарник Б.В. Теории личности в зарубежной психологии // Психология личности: норма и патология: Избр. психол. труды / Под ред. М.Р. Гинзбурга – М.: Изд-во Моск. психолого-социального ин-та; Воронеж: Изд-во НПО «МОДЭК», 2006. – С. 310-395.

6. Ильин Е.П. Психология индивидуальн.различий. – СПб.:Питер, 2004. - 701 с.
7. Куликов Л.В. Психология личности в трудах отечественных психологов: Хрестоматия. 2-е изд. – СПб.: Питер, 2009. – 464 с.5. 1977.
8. Моргун В.Ф., Ткачёва Н.Ю. Проблема периодизации развития личности в психологии – М.: Изд-во МГУ, 1981. – 81 с.
9. Основи психології. - Київ: «Либідь», 1995.
- 10.Психология индивидуальных различий. Тексты. М: Изд-во МГУ, 1982.
- 11.Психология личности: Тексты /Под ред. Гиппенрейтер Ю.Б., Пузырева А.А. – М.; Изд-во Моск. ун-та, 1982.
- 12.Психология личности в трудах зарубежных психологов / Сост. и общ. ред. А.А.Реана. – СПб.: Питер, 2000. – 320 с.
- 13.Рибалка В.В. Теорії особистості у вітчизняній психології. – К., 2001.
- 14.Роменець В.А. Історія психології ХІХ-початкуХІХ століття. К., 1995.
- 15.Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии: В 2-х т. Т.2. – М.: Педагогика, 1989. – 328 с.
- 16.Соколова Е.Е. Тринадцать диалогов о психологии. М., 1995.
- 17.Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности 3-е международ.изд. - СПб.:Питер, 2003.

Допоміжна література

1. Берн Э. Введение в психиатрию и психоанализ непосвящённых. – СПб., 1991.
2. Братусь Б.С. Аномалии личности. – М.: Мысль, 1988.
3. Гальперин П.Я. Введение в психологию. – М., 1976.
4. Гиппенрейтер Ю.Б. Введение в общую психологию. – М., 1998.
5. Дружинин В.Н. Психодиагностика общих способностей. – М.: Издат. Центр «Академия», 1996. – 224с.
6. Ильин Е.П. Дифференциальная психология профессиональной деятельности. – СПб.: Питер, 2008. – 432 с.
7. История зарубежной психологии. Тексты. – М., 1983.
8. Кон И.С. В поисках себя. – М.:Политиздат, 1984.
9. Маслоу А. Психология бытия. – М., 1997.
- 10.Норакидзе В.Г. Типы характера и фиксированная установка. – Тбилиси, 1996.
- 11.Роджерс К. Взгляд на психотерапию. – М., 1996.
- 12.Франкл В. Человек в поисках смысла. – М.: Прогресс, 1989.
- 13.Фрейд З. Психология бессознательного. – М.: Просвещение, 1989.
- 14.Фромм Э. Душа человека, М., 1992, 430с.
- 15.Юнг К.Г. Архетипы и символы. М., 1991.

Література до розділу 3 Базова література

1. Вилюнас В.К. Психология эмоций – СПб.: Питер, 2004. – 496 с.

2. Восприятие и деятельность./ Под ред. А.Н.Леонтьева. -М.: Изд-во Моск. ун-та, 1976.
3. Годфруа Ж.Что такое психология: В 2-х т. Т.1. Пер с франц. - М.: Мир, 1992.
4. Грановская Р.М. Элементы практической психологии. 2-е изд. - Л.: Изд-во Лен. ун-та. 1988.
5. Запорожец А.В. Избранные психологические труды: В 2-х т. Т.1. Психическое развитие ребенка. -М.:Педагогика, 1986.
6. Зинченко П.И. Непривольное запоминание. -М.: Изд-во АПН РСФСР, 1961.
7. Иванников В. А. Психологические механизмы волевой регуляции – М.: Изд-во: МГУ, 1991. – 142 с.
8. Ильин Е.П. Психология воли – СПб.: 2000. – 288 с. (Серия "Мастера психологии")
9. Ильин Е.П. Эмоции и чувства – СПб.: 2002. – 752 с. (Серия "Мастера психологии")
- 10.Леонтьев А.Н. Избранные психологические произведения.: В 2-х т.Т 1 - М.:Просвещение, 1983.
- 11.Максименко С.Д. Генезис существования личности / С.Д. Максименко. – Киев: Издательство ООО "КММ", 2006. – 240 с.
- 12.Немов Р.С. Психология: Учеб. для студ. высш. пед. учеб. заведений: В 3 кн. - 3-е изд. -М.:Гуманист.изд.центр Владос, 1999. - Кн. 1. Общие основы психологии.
- 13.Общая психология./ Под ред. А.В.Петровского. - 4-е изд. -М.: Просвещение, 1996.
- 14.Психология. Словарь / Под общ. ред. А.В.Петровского, М.Г.Ярошевского. - 2-е изд.,испр. и доп. - М.: Политиздат, 1990.
- 15.Психологический словарь / Под ред. В.В.Давыдова, А.В.Запорожца, Б.Ф.Ломова и др. -М: Педагогика, 1983.
- 16.Рубинштен С.Л. Основы общей психологии. Т.1. -М.: Педагогика, 1989.
- 17.Середа Г.К. Избранные психологические труды. – Харьков: ХНУ имени В.Н.Каразина, 2010.
18. Тихомиров О.К. Психология мышления. -М.: Изд-во Моск. ун-та, 1984.
19. Хрестоматия по ощущению и восприятию.Под.ред. Ю.Б.Гиппенрейтер и М.Б.Михалевской. -М.: Изд-во Моск. ун-та, 1976.
20. Хрестоматия по общей психологии. Память./ Под.ред. Ю.Б.Гиппенрейтер. -М.: Изд-во Моск. ун-та, 1981.
21. Хрестоматия по общей психологии. Психология мышления./ Под.ред. Ю.Б.Гиппенрейтер, В.В.Петухова. -М.: Изд-во Моск. ун-та, 1981.
22. Хрестоматия по вниманию./ Под ред. А.Н.Леонтьева., А.А.Пузыря, В.Я.Романова. -М.: Изд-во Моск. ун-та, 1976.

Допоміжна література

1. Арнхейм Р. Искусство и визуальное восприятие. -М.: Прогресс, 1974.
2. Брунер Дж. Психология познания -М.: Прогресс, 1977.

3. Величковский Б.М. Современная когнитивная психология. - М.: Изд-во Моск. ун-та, 1982.
4. Вертгеймер М. Продуктивное мышление -М.: Прогресс, 1987.
5. Гальперин П.Я., Кобыльницкая С.Л. Экспериментальное формирование внимания. - М.: Изд-во Моск. ун-та, 1982.
6. Гибсон Дж. Экологический подход к зрительному восприятию. - М.: Прогресс, 1988.
7. Грегори Р. Глаз и мозг. - М.:Прогресс, 1979.
8. Давыдов В.В. Виды обобщения в обучении. – М.: Педагогика, 1972.
9. Запорожец А.В. и др. Восприятие и действие. -М: Педагогика, 1967.
- 10.Кириленко Т. С. Пошук гармонії: емоційні переживання та стани особистості (вчинково-орієнтований підхід): монографія / Т. С. Кириленко – К.: Київський університет, 2004. – 101 с.
- 11.Клацки Р. Память человека: Структура и процессы. -М.: Мир, 1978.
- 12.Кликс Р. Пробуждающееся мышление -М.: Прогресс, 1983.
- 13.Логвиненко А.Д. Зрительное восприятие пространства. - М.: Изд-во Моск. ун-та, 1976.
- 14.Лурия А.Р. Маленькая книжка о большой памяти (ум мнемониста). - М., 1968.
- 15.Норман Д. Память и научение. - М.:Мир, 1985.
- 16.Саннікова О. П. Феноменологія особистості : вибр. психол. пр. / О. П. Санікова. – О.: СМІЛ, 2003. – 256 с.
- 17.Смирнов А.А. Проблемы психологии памяти.- М.: Просвещение, 1966.
- 18.Холодная М.А. Когниивные стили. - К.: Выща школа, 1993.

Література до розділу 4

Базова література

1. Ждан А. Н. История психологии: от античности к современности. – М., 2002.
2. История зарубежной психології (30-60-е годы 20 века): тексты. – М., 1986.
3. Марцинковская Т. Д. История психологии. – М.: Академия, 2000.
4. Роменець В.А., Маноха І.П. Історія психології ХХ століття. – К., 1998.
5. Сахакиан У. С. Техники консультирования и психотерапии. Тексты. – М., 2000. – 624 с.
6. Смит Н. Современные системы психологии. – СПб.: ЕВРОЗНАК, 2003.
7. Шульц Д., Шульц С. История современной психологи. – СПб.: Изд-во „Евразия”, 2002.

Допоміжна література

1. Верч Дж. Голоса разума. – М.. 1996.
2. Иванова О.Ф. Історія психології ХІХ – ХХ століття (на матеріалі розвитку психології на Слобожанщині). – Харків: ХДУ, 1995.
3. Коул М. Культурно-историческая психология. – М.. 1997.
4. Майков В. Трансперсональная психология: Истокт, история, современное состояние / В. Майков, В. Козлов – М.: ООО „Издательство АСТ” и др., 2004.

5. Нельсон-Джоунс Р. Теория и практика консультирования. – СПб.: Издательство «Питер», 2000. – 464.с.
6. Роменець В. А. Історія психології XVII століття. – К., 1990.
7. Роменець В. А. Історія психології епохи Відродження. – К., 1988.
8. Роменець В. А. Історія психології епохи Просвітництва. – К., 1993.
9. Роменець В. А. Історія психології стародавнього світу і середніх віків. – К., 1983.
10. Роджерс К. Взгляд на психотерапию: становление человека. – М., 1994.
11. Роджерс К. Клиентоцентрированная терапия. – М., 1997.
12. Фромм Э. Иметь или быть? – М., 1986.
13. Юнг К.Г. Архетип и символ. – М., 1991.